

RESISTENCIES

MANIFEST UPEC 2011

L'esquerra futura

“Existeix la lluita de classes, per descomptat, però és la meva classe la que la dirigeix i la que l'està guanyant”. Aquestes paraules foren dites pel multimilionari del món de les finances Warren Buffet el 2006, abans de l'inici de la crisi que travessa els nostres dies. Paraules que marquen la fi d'una il·lusió i la d'un model. La fi de la il·lusió que les classes socials i la lluita de classes havien esdevingut ja secundàries, en una societat que arribava al seu ple desenvolupament a partir de l'expansió de la democràcia i l'estat del benestar i on la gestió i l'alternança política substituïen els grans conflictes polítics del passat. La fi també del model sorgit després de la Segona Guerra Mundial. Aquell que, basat en un pacte bàsic entre el capital i el treball, establí com a objectiu el respecte a la propietat privada i l'increment constant de la productivitat a canvi d'acceptar una fiscalitat progressiva que redundés en una àmplia cobertura social. Si la fi d'aquesta realitat es començà a gestar ja en la dècada dels setanta és en aquests moments on ens trobem en una veritable cruïlla del canvi social, polític, cultural i de civilització. La vella contradicció entre capital i treball, pretesament superada, ha retornat amb una força inusitada i ha esdevingut més que mai una contradicció amb la mateixa possibilitat de la vida.

La crisi de les crisis i la gran reacció

La crisi gestada des del sector financer, malgrat es vulgui reduir a un sol àmbit, no respon tan sols a les seves males pràctiques dels anys noranta del segle passat, quan els brillants teòrics de la nova economia i el neoliberalisme proclamaven la fi de la història i l'arribada d'una nova, i de fet ja molt vella, utopia a la terra: la del capitalisme desfermat. La crisi, de fet, té unes causes anteriors en la decisió d'abandonar el model de creixement gestat després de la Segona Guerra Mundial, caracteritzat per una forta intervenció de l'Estat en l'economia i la capacitat creixent de les poblacions per

imposar les seves necessitats al capital. Aquesta decisió, va portar a un model de creixement que ha situat el capitalisme financer com a principal espai de reproducció de la taxa de beneficis, subordinant i ofegant la resta de realitats econòmiques a occident. Si a principis de la dècada dels vuitanta la proporció entre capital financer i capital real era de 5 a 1, amb el canvi de mil·lenni el primer ja sobrepassava 16 vegades el segon. Allò virtual ha superat i ofegat allò real i el sistema, en el procés, s'ha convertit en una gran il·lusió que els rics han imposat als pobres. En aquest marc, destruir treball, i no només explotar-lo, es va convertir en una forma de generació de beneficis, que anava més enllà de la introducció de noves tecnologies productives substituïdores de força de treball. En aquest marc, era preferible la inversió especulativa que no en nous sectors productius on les taxes de productivitat, i per tant les de benefici, eren difícilment multiplicables (malgrat s'intenta constantment en la forma de precarització i privatització del sector de serveis) i en aquest marc, per posar-ne tan sols un exemple, els dirigents empresarials dels Estats Units passaren de cobrar 40 vegades el salari mig durant els anys setanta a 367 vegades l'any 2000. I en aquesta situació aquells que estan en el mateix origen de la crisi volen imposar una readequació del sistema que cerca constantment la recuperació dels beneficis a partir de la sostracció creixent de capitals socials, via reducció de costos laborals i privatització de sistemes de protecció i serveis públics. Però aquesta recuperació es fa en base a un model que esdevé absolutament cec sobre els seus propis límits.

En aquest sentit, la crisi financera és tan sols un aspecte més de la crisi d'un model. S'encavalquen amb la mateixa, i ho faran cada cop amb més força, la crisi energètica, on per primer cop la humanitat s'enfronta a l'esgotament del model energètic anterior i no a una substitució per una nova energia més barata i eficient de caràcter universalitzable, l'alimentària i, la més definitiva, l'ecològica. Al llarg de la seva història els éssers humans han viscut com alguns dels seus sistemes, pocs, aconseguen transformar-se a si mateixos i altres, molts, implosionaven finalment. La diferència radical ara resideix en el següent: mai un sistema havia estat mundial ni la seva possible implosió estava tan connectada amb la mateixa possibilitat de la perdurabilitat de la vida.

La resistència: elements per a una esquerra futura

El món d'avui s'assembla poc al d'ahir, però vivim en ell com si això no fos així. L'edició de la UPEC de 2009 s'obria sota un lema: "més enllà de la crisi". Es tractava de pensar llavors no en el cercle viciós d'una crisi, sinó de veure-hi més enllà per preparar els elements que ens permetessin estar a l'altura dels reptes d'uns nous temps. La dreta ha fet aquest mateix camí. Ha vist la crisi com l'oportunitat per establir un nou tipus de societat basada en el desmantellament de tot el construït amb l'esforç de tots.

Val a dir tanmateix que si l'esquerra no ha reeixit amb els seus objectius, tampoc la dreta ho farà sense portar-nos a tots al desastre. De la possibilitat de catàstrofe ecològica ja en vam parlar fa tres anys quan algunes veus progressistes predicaven – més amb sintonia amb les grans companyies que amb la raó- altra volta les virtuts de l'energia nuclear, que ara ha arribat a l'inici de la seva fi amb els esdeveniments de Fukushima. I tanmateix el problema principal al qual ens enfrontem no és a què fa la dreta, sinó a què fa i ha de fer l'esquerra.

Fa un any reflexionàvem sobre el que calia fer "Les solucions passen per l'esquerra" i on debatíem sobre els evidents símptomes de desafecció política i encara més, sobre els símptomes evidents de descontentament de la població davant d'un model de vida fonamentat en la irracionalitat que provocava ja una desafecció prepolítica i més interioritzada.

Al llarg de la dècada dels vuitanta i noranta del segle passat es va perdre una batalla que explica el nostre present: la batalla per l'hegemonia cultural. Successivament, en cada nova renovació del pensament i l'acció política de l'esquerra s'introduïen cada cop marges més estrets per una gestió alternativa del sistema. La creença en el mercat com a proveïdor de riquesa social, del creixement econòmic com a única via d'assegurar el manteniment d'aquesta riquesa i de la necessitat de reduir la intervenció del sector públic en l'economia, es convertien en límits no discutits que impregnaren cada cop més en la pròpia població, que ens han deixat sense marge per afrontar la situació actual. Si la dreta ha pogut ser agressiva davant la crisi, aprofundint en el seu full de ruta basat en un pensament hegemònic, l'esquerra ha estat massa dèbil, no podent pensar més enllà dels estrets marges que els deixaven els poderosos. El problema no és com gestionar la realitat en el marge que ens deixen els mercats, el problema és com afrontar una realitat que redimensioni aquests mercats, fracassats com generadors

de riquesa social, i els deixi fora de les decisions fonamentals sobre les nostres vides. El problema real és com recuperem la democràcia segrestada per la dictadura dels mercats. D'altra manera només assistirem a un lent suïcidi del patrimoni llegat per les lluites emancipadores del passat, en una bifurcació entre política i societat, on la primera es declara impotent, mentre la segona acampa a les places intentant superar un sistema i una esquerra política que sent que no la representa, ja que en realitat té problemes per representar-se a ella mateixa i percebre les mutacions vitals, comunicatives i de valors de la seva pròpia base social.

Haurem de tornar en aquest sentit als orígens per poder seguir mirant endavant. Els nostres orígens, no els dels altres, ja que en ells es troba allò del bo i millor que ha fet de les nostres societats un espai per a la vida i no només per a la generació de beneficis privats. En ells hi hagué també caigudes i redreçaments. La caiguda de l'ascens del feixisme, el redreçament de la resistència que dugué a la victòria final contra la reacció i a l'establiment de les bases de les societats del benestar. El primer acte del redreçament fou llavors senzill: comunicar per conèixer –un dels altres– conèixer per reconèixer, per no ser un, per ser de nou molts. Fou i és un acte de negació, de dir prou, però també fou i és un acte d'afirmació i partint d'ella reconstruir una nova hegemonia cultural, social i política. Resistir és impugnar el món que se'ns vols imposar, resistir és reconstruir el propi món, resistir és no deixar espais per a la indiferència, és prendre partit davant de cada nova situació, és posar les bases per un nou món. Caldrà, per fer-ho, per reconstruir una nova hegemonia cultural, social i finalment, de nou, política, partir però d'uns principis inalienables: la sobirania, la decisió sobre les nostres vides, resideix en les persones, no en els mercats; els mercats per si sols no són en aquests moments productors de riquesa social, sinó de destrucció de la mateixa; l'articulació de qualsevol alternativa d'esquerres procedeix de baix –de la majoria– cap a d'alt i l'esquerra política s'ha de situar al seu costat; la cerca de la riquesa social per la via de les ideologies productivistes ens porta cap al col·lapse; i de la nostra banda només tenim una sola força: la possibilitat, com explicava la primera societat democràtica popular de finals del s.XVIII, que el nombre dels nostres membres sigui il·limitat. Uns pocs principis que han de ser la base de l'esquerra futura com ho foren de la passada.

Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya

Barcelona, juliol de 2011